

En uddybende kommentar til L 91 af 20. december 2019 bl.a. omfattende ophævelse af adgangen til hovedaktionærnedslag

3. januar 2020

Regeringen har fremsat lovforslag L 91, der lægger op til fjernelsen af det særlige hovedaktionærnedslag på hovedaktionæraktier. En del af finanslovsaftalen.

Hvad går lovforslaget ud på

Det foreslås, at **hovedaktionærnedslaget ophæves med virkning fra 1. februar 2020.**

Afståelse i bred skatteretlig forstand – herunder ved ophør/likvidation – før denne dato, berettiger til hovedaktionærnedslag, mens afståelse fra og med 1. februar 2020 ikke berettiger til nedslaget for disse aktier, der ejermæssigt går tilbage til før 19. maj 1993.

Al fortjeneste, der realiseres fra og med 1. februar 2020 i forhold til den oprindelige anskaffelsesværdi, vil således blive beskattet fuldt ud på disse "gamle" hovedaktionæraktier.

Ved hovedaktionæraktier forstås – noget forenklet – aktier (og anparter i anpartsselskaber), som en person ejer på overdragelsestidspunktet, forudsat der er tale om en aktiebesiddelse, der omfatter mindst 25% af aktiekapitalen eller mere end 50% af stemmевærdien i et selskab. Reglen omfatter både børsnoterede og unoterede aktier.

Hovedaktionærnedslaget udgør fra 0% til 25% (1% pr. ejerår - dog max. 25% - regnet fra 1998 og bagud) af fortjenesten på hovedaktionæraktier, som aktionæren har erhvervet før 19. maj 1993. Nedslaget i den skattepligtige fortjeneste (aktieindkomst, der i dag beskattes med 42% af indkomst over kr. 55.300) kan medføre en reduktion af den effektive skat fra 42% ned til 31,5%. **Den effektive sats på 31,5% opnås dog kun, hvis aktierne har været ejet i mindst 25 år i perioden forud for 1998.** Dvs. aktier anskaffet tilbage før 1974 eller for mere end 45 år siden.

Hvorfor blev reglen om hovedaktionærnedslag indført

For hovedaktionæraktier **bevarede man ved en større ændring af aktieavancebeskatningsloven i 1993 anskaffelsesværdien som udgangspunkt for fremtidig beskatning fra 19. maj 1993.** Man indførte til gengæld det hovedaktionærnedslag, der nu ønskes fjernet. **For andre såkaldt "almindelige" aktier benyttede man handelsværdien pr. 19. maj 1993 som grundlag for fremtidig beskatning.**

Reglen om hovedaktionærnedslag indførte man med baggrund i, at lovændringen uden overgangsordning ville indebære en forøget beskatning.

Det fremgår af de daværende lovforarbejder, at:

Det er intentionen bag udformningen af overgangsordningen, at den **tilskynder til, at aktionærerne lader pengene blive i selskabet i stedet for at sælge eller likvidere**

1

selskabet. Aktionærer, der ikke har udnyttet de hidtidige muligheder for at trække selskabets midler ud til lav avancebeskatning ved likvidation, vil få den største fordel af overgangsordningen.

Endvidere tages hensyn til et pensionssynspunkt i og med, at hovedaktionærer, der har ejet selskabet i en længere årrække, får en lempeligere beskatning.

Ordningen har den fordel for hovedaktionærer, at det er hele fortjenesten, der beskattes med den lavere procent, altså også den del, der er optjent efter 19. maj 1993.

Hovedaktionærer, der har ejet selskabet i en længere årrække, får en lempeligere beskatning.

Det har således stedse ligget klart, at reglen om hovedaktionærnedslag også ville omfatte fortjeneste realiseret efter 1993. Men man ønskede dog ikke, at nye hovedaktionærer efter 1993 skulle have samme fordele, ligesom det udtrykkeligt forudsattes, at aktierne skulle have været ejet i mange år forud for 1993 for at opnå den maksimale lempelse.

Reglen om hovedaktionærnedslag har været en fast bestanddel af aktieavancebeskatningsloven siden 1993, indført af daværende skatteminister Ole Stavad (S).

Skiftende regeringer har ikke har fundet anledning til en opdatering af reglen – og der har været både "røde" og "blå" regeringer. Aktieavancebeskatningsreglerne har været ændret flere gange siden 1993. Hovedaktionærnedslaget har direkte været behandlet lovgivningsmæssigt bl.a. i 2005 (L83), hvor der blev gennemført bl.a. en hel omskrivning af aktieavancebeskatningsloven, og der vedrørende hovedaktionærnedslaget blev gennemført nogle ændringer som følge af en række væsentlige ændringer i loven. Grundlæggende blev bestemmelsen i det væsentlige ikke ændret. I forbindelse med væsentlige ændringer af loven i 2009, hvor en række andre overgangsregler blev justeret, blev der ikke ændret i bestemmelsen for hovedaktionærnedslag.

Har reglen en udløbsdato eller er der et loft over nedslaget

Reglen har i flere tilfælde reelt en udløbsdato, og der er i visse situationer et loft over nedslagets størrelse jf. senere.

Overgangsregler – lovgivning med tilbagevirkende kraft

Der er reelt INGEN overgangsregler i forslaget. Værdistigninger siden anskaffelsen beskattes fuldt ud, når afståelse finder sted fra den 1. februar 2020. Der gives ikke nedslag i skatten af værdistigninger frem til denne dato ved afståelser efter ikrafttrædelsesdatoen.

Det er efter min opfattelse klart, at der med lovforslaget lægges op til lovgivning med reel tilbagevirkende kraft. Man annullerer ganske enkelt den mere end 25 år gamle bestemmelse om hovedaktionærnedslag "med et pennestrøg".

I bemærkningerne til lovforslaget anføres det godt nok flere steder, at "... fremtidige gevinster beskattes fuldt ud. ". Dette er korrekt, men forslaget **indebærer også, at gevinster (værdistigninger) frem til ikrafttrædelsestidspunktet beskattes fuldt ud.**

Fjernelsen af hovedaktionærnedslaget medfører desuden, at aktieerhververen i successions-tilfældene reelt ikke har fået kompensation (beregning af passivpost) for den forøgede skattebyrde, som følger af bortfaldet af hovedaktionærnedslaget.

Det fremførte synspunkt skal ses på baggrund af intentionerne bag forslaget og aktionærernes berettigede forventninger samt de muligheder, som aktionærerne reelt har for at udnytte hovedaktionærreglen inden 1. februar 2020 jf. senere afsnit.

Hvem og hvordan berøres aktionærer af forslaget

Reglerne berører antalmæssigt givet en lang række aktionærer og anpartshavere i aktie- og anpartsselskaber. Disse har frem til nu **disponeret og handlet i tillid til gældende regler** – uanset selskaberne driver aktiv erhvervmæssig virksomhed eller en virksomhed med mere passiv kapitalanbringelse. Nogle selskaber har måske ændret karakter gennem årene – f.eks. afviklet den hidtidige erhvervsvirksomhed, og er nu overgået til mere passiv kapitalanbringelse. Lovudkastet berører også de aktionærer og anpartshavere, der senere har erhvervet aktierne ved arv med succession eller ved generationsskifte med succession i levende live.

Skatteministeren anfører i lovforslaget, at ”**de pågældende aktionærer har haft god tid til at indrette sig på de gældende regler**”. Skatteministeren skylder en forklaring på denne udtalelse.

Hvis man skal indrette sig på at drage fordel af reglen om hovedaktionærnedslag, må det antages at forudsætte en handling, der udløser anvendelsen af hovedaktionærnedslaget. Det naturlige vil være en skattemæssig afståelse ved et salg til tredjemand eller en afvikling af selskabet ved en likvidation, hvilket er klart mod intentionerne bag lovreglen. Jf. desuden mine efterfølgende bemærkninger om konsekvenserne af disse handlinger.

Den overvejende del – af aktie- eller anpartsselskaber – hvor ejerne omfattes af reglen, er formentlig mindre eller mellemstore virksomheder, der har valgt at drive virksomhed i selskabsform efter de enhver tid gældende regler. Det være sig med såkaldt aktiv erhvervsvirksomhed eller med mere ”passiv” kapitalanbringelse – investering i værdipapirer og fast ejendom.

Men større eller bestemmende aktieposter i unoterede selskaber og i børsnoterede virksomheder kan også blive ramt af den foreslåede ophævelse af hovedaktionærnedslaget.

De aktionærer og anpartshavere, der vil blive berørt, har formentlig meget forskellig økonomisk interesse i lovudkastet – men tager man i betragtning, at der hvor ejertidsnedslaget virkelig har en stor betydning, er der tale om aktier og anparter, som **er anskaffet for mere end 45 år siden**. Og det til en relativt beskeden værdi i forhold til de aktuelle værdier. **Uanset det er erhvervsaktive selskaber eller selskaber, der nu driver passiv kapitalanbringelse. Den skattemæssige effekt af fjernelsen af hovedaktionærnedslaget for sådanne selskaber kan meget nemt løbe op i halve og hele millionbeløb.**

Successionsregler

Der lægges ikke op til en egentlig ændring i de såkaldte successionsregler.

Hvor der allerede er gennemført succession ved arv eller familieoverdragelser o.l. i levende live, rammer lovændringerne - må man gå ud fra - også disse aktionærer. Muligheden for at udnytte hovedaktionærnedslaget ophæves.

I øvrigt er hovedaktionærnedslagets størrelse i disse tilfælde reelt fastfrosset og kan ikke beregnes af fremtidige værdistigninger i forhold til successionstidspunktet.

Successionsmulighed gælder kun erhvervsaktive selskaber og ikke det, der lidt værdiløst også betegnes "pengetankselskaber".

Når aktionæren dør eller dennes længstlevende ægtefælle dør – efter hensiddent i uskiftet bo – **udløses skatten på værdistigningen i disse "pengetankselskaber". I praksis er der således en "snarlig" udløbsdato på mange af sidstnævnte aktier.**

I tilfælde, hvor der ved succession skal betales gaveafgift eller foretages indkomstbeskatning af modtager (f.eks. søskende), kan der i tilknytning til værdien af aktierne ved afgiftsberegning/indkomstbeskatning optages (fradrages) passivposter til udligning af eventuelle fremtidige skatte-tilsvare vedrørende disse aktier.

Passivposterne beregnes på grundlag af den lavest mulige skattepligtige fortjeneste, som ville være fremkommet, hvis gavegiveren havde solgt aktierne på tidspunktet for deres overdragelse.

Hvor der har været tale om beregning af passivposter ved tidligere arveudlæg eller generations-skifter i levende live, er den fortjeneste, hvoraf passivposten beregnes, således **opgjort efter fradrag af hovedaktionærnedslaget.**

Passivposten udgør 30 pct. af den beregnede fortjeneste, der ikke ville være aktieindkomst, og 22% af den beregnede fortjeneste, der ville være aktieindkomst.

Fjernelsen af hovedaktionærnedslaget medfører, at aktieerhververen i successions-tilfældene reelt ikke har fået kompensation (beregning af passivpost) for den forøgede skattebyrde, som følger af bortfaldet af hovedaktionærnedslaget.

Hvis en sådan aktionær ønsker at udnytte hovedaktionærnedslaget, vil dette kun kunne ske ved salg/afsluttet likvidation før 1. februar 2020. Hvilket i princippet ville være en meningsløs handling, da successionen netop er benyttet for at udskyde realisationsbeskatningen ved generationsskifte.

Hvad kan aktionærer/selskaber gøre på kort sigt for at imødegå virkningen af fjernelsen af hovedaktionærnedslaget

Skatteministeren lægger op til, at der er tale om en meget "generøs" ikrafttrædelsesdato – 1. februar 2020 – uden supplerende overgangsregler.

Uanset det enkelte selskabs karakter er det givet sjældent selskaber, hvor der er tale om aktier, som er en **normal handelsvare**. Principielt kan der måske på kort sigt gennemføres et salg til

f.eks. nærtstående eller et holdingselskab, men dette udløser principielt den samme skat som ved en afvikling (likvidation) af selskabet.

En afvikling/likvidation kan i praksis ikke gennemføres inden 1. februar 2020, hvis aktionæren måtte ønske dette. Enten på grund af selskabslovgivningen (3 måneders proklama ved almindelig likvidation) eller som følge af lang ekspeditionstid hos Skattestyrelsen ved indhentning af skattekvittance til brug for afvikling med en såkaldt betalingserklæring.

Der er den **væsentlige ulempe ved salg eller afvikling af et selskab, at det udløser aktieavancebeskatning.** Er der et væsentligt hovedaktionærnedslag, er der også en væsentlig skattepligtig avance før nedslaget.

For et selskab der er berettiget til et effektivt nedslag på 12% (svarende til 12 års ejerperiode som hovedaktionær forud for 1998) eller f.eks. kr. 1.200.000 svarer dette til en fortjeneste på kr. 10.000.000 før hovedaktionærnedslag. En sådan værdistigning kan i mange tilfælde sagtens være opnået i et mindre selskab over en periode på 30-35 år. Uden hovedaktionærnedslag er der tale om en aktieskat på kr. 4.200.000. Hovedaktionærnedslaget reducerer skatten med kr. 504.000.

Ved en ejerperiode på mindst 25 år udgør hovedaktionærnedslaget i eksemplet 25% af kr. 10.000.000 eller kr. 2.500.000. Her reduceres skatten med kr. 1.050.000. Uden hovedaktionærnedslag er der tale om en aktieskat på kr. 4.200.000.

Det er ikke småpenge – hverken aktieskatten eller skatteværdien af hovedaktionærnedslaget. Og dette eksempel er nok i adskillige tilfælde nede i den "lave" ende værdistigningsmæssigt.

En afvikling ved salg eller likvidation vil derfor i mange tilfælde næppe være en reel option. Alene skatten af aktieindkomsten på værdistigningen vil gøre, at aktionærer vil være tilbageholdende med en frivillig afvikling/salg med kort varsel. Rent bortset fra, at pengene til skatten skal bringes til veje – penge, der grundet investeringernes karakter (erhvervsaktiver, fast ejendom o.l.) ikke uden videre kan tilvejebringes. Mange investeringer er af langsigtet karakter og ikke realiserbare på kortere sigt.

Sammensætningen af aktiver i selskabet og forventninger til den fremtidige indtjening har naturligvis en væsentlig indvirkning på hvorledes, der forholdes i de enkelte tilfælde. Dertil kommer, at der i flere tilfælde kan være flere aktionærer, hvor ikke alle er omfattet af reglen om hovedaktionærnedslag.

Kort sagt en mulig udnyttelse af hovedaktionærnedslaget – hvis det af mange årsager overhovedet kan lade sig gøre aftalemæssigt mm – kan formentlig langt overvejende kun gennemføres inden 1. februar 2020 ved et "skattesalg" – forstået som et salg, der kun gennemføres af skattemæssige årsager og i øvrigt ikke har nogen reel forretningsmæssig begrundelse. Selv med en senere ikrafttrædelsesdato vil situationen formentlig være den samme.

Som ikrafttrædelsesbestemmelsen er formuleret, lægges der reelt op til "tvangssalg/afvikling", hvis hovedaktionærerne skal gøre sig håb om at kunne udnytte hovedaktionærnedslaget. Og som nævnt forudsætter det, at der er penge til skatten.

Afslutning

Regeringen sløjfer den vedtagne lempelse af afgift ved familiegenerationsskifter. En del af disse familieselskaber kan også være omfattet af ophævelsen af hovedaktionærnedslaget.

Man kan have den opfattelse, at det er uhensigtsmæssigt fortsat at have denne særregel for disse "gamle" hovedaktionæraktier.

Finder man, at der reelt er mulighed for utilsigtet anvendelse af reglerne (lovforslaget antyder visse metoder), burde det lovgivningsteknisk være muligt at lukke sådanne huller, uden at ophæve reglen fuldstændigt.

Men når nu regeringen ønsker reglen helt ophævet, bør der indføres rimelige overgangsregler, der på en fornuftig og acceptabel vis ikke inddrager tidligere værdistigninger i beskatningsgrundlaget.

Den aktuelle handelsværdi på disse hovedaktionæraktier – formentligt oftest unoterede aktier og anparter, kan naturligvis være undergivet usikkerhed, men man har tidligere kunnet finde ud af nogle pragmatiske overgangsløsninger for indgangsværdier f.eks. blandt andet tilbage i 1993 for andre typer aktier ("almindelige aktier"), der ikke var hovedaktionæraktier.

Lovforslaget vil i den foreliggende form indiskutabelt medføre en skattestigning og en merbeskatning af de enkelte hovedaktionærer med aktier, der skattemæssigt er erhvervet før 19. maj 1993. Aktionærer som hidtil har indrettet sig efter de gældende skatteregler.

Det er et grundlæggende lovgivningsprincip, at en skærpende lov kun tillægges tilbagevirkende kraft, hvis det er bydende nødvendigt.

Ingen har forventninger om, at beskatningsgrundlaget eller beskatningsprocenterne er faste størrelser, der ikke kan ændres eller reguleres. Ved erhvervelse af f.eks. aktier forventes heller ikke, at reglerne om opgørelse af fortjeneste og tab ikke med tiden kan ændres. Ofte fastsættes imidlertid overgangsbestemmelser, hvorefter der indføres særlige "indgangsværdier" for at lempe beskatningen, eller ved at allerede optjente avancer forbliver skattefri, mens avancer optjent efter lovforslagets fremsættelse bliver beskattet.

I tilfældet med L 91 ophæves en gældende lovbestemmelse, der kan have væsentlig økonomisk betydning for den enkelte aktionær. En lovbestemmelse som mange tidligere hovedaktionærer har kunnet gøre brug af f.eks. som følge af et salg eller ved udlæg fra et dødsbo. Aktionærer, der fortsat er omfattet af reglen om hovedaktionærnedslag, har haft en klar berettiget forventning om at kunne gøre brug af reglen – indtil den måtte blive ophævet – men naturligvis således, at værdistigninger frem til et givet ændringstidspunkt berettiger til nedslag.

Det må være helt åbenbart, at en vedtagelse af L 91 i den foreliggende udformning strider mod skatteydernes berettigede forventninger. Aktionærer har disponeret i overensstemmelse med det oprindelige forslags intentioner, og der har været en forventet kendt virkning af hovedaktionærreglen – som bevidst ikke har haft en fast udløbsdato. Mange aktionærer er formentlig fortsat med f.eks. kapitalinvestering i hovedaktionærskabet, i stedet for at overgå til investering i privat regi - i tillid til det gældende regelsæt.

Hovedaktionærreglen kan naturligvis ophæves med virkning for fremtidige værdistigninger.

Med venlig hilsen

Eivind Christiansen